

מלובלין יצאה גמרא

בראש השנה נציין 99 שנים לתחילת לימוד 'הדף היומי' אותו יזם הרב מאיר שפירא מלובלין. שוחחנו עם הרב הראל שפירא שהקים את 'פורטל הדף היומי', האתר הגדול בתחום: "יש לאינטרנט תפוצה מדהימה וכוח אדיר", ועם הרב צבי קוסטינר: "עד הרב מאיר שפירא לא למדו כמעט כלום" • וגם: הקשר המופלא של נעם רז הי"ד ללימוד הדף היומי

אלעד הומינר

הפורטל, שהוא הגדול ביותר בנושא, הוקם לפני 13 שנים במטרה להיות אתר אינטרנט מרכזי שבו יוכלו לומדי הדף היומי למצוא מגוון רב של חומרי לימוד וכלי עזר שונים ללימוד ולהבנת הדף. כיום

קיימים באתר מעל 52,000 מאמרים וקישורים ומעל ל-130,000 שיעורים מוקלטים על הדף היומי לפי סדר התלמוד הבבלי. לאתר יש משתמשים קבועים ומזדמנים רבים וכ-10,000 כניסות ביום בממוצע.

כשלוש שנים לאחר הקמת האתר, בשנת

תחיל בגילוי נאות: הקשר שלי ל'דף היומי' הוא ממש לא מקור לגאווה. את הסבב הנוכחי התחלתי עם כל עמך ישראל, אולם לאחר כחצי שנה של התמדה ושל רדיפה, הפסקתי. את לימוד הדף היומי יזם והגה הרב מאיר שפירא מלובלין לאחר שנועץ בחפץ חיים והאדמו"ר מגור, וההכרזה על הלימוד הייתה ביום ט' באלול ה'תרפ"ג. הלימוד החל בראש השנה, א' בתשרי ה'תרפ"ה, לפני 99 שנים בדיוק.

היוזמה מבוססת על מספר הדפים שבכל מסכתות התלמוד הבבלי בדפוס וילנא - 2,711 - ומצמידה לימוד דף לכל יום במחזוריות של כשבע שנים וחצי. פרט היסטורי מעניין: בשבעת המחזורים הראשונים של הלימוד היו רק 2,702 דפים, בשל שימוש בחלוקה לדפים של מסכת שקלים בדפוס סלאוויטא שבה ישנם 12 דפים. קצת מספרים: מאז ההכרזה נחגגו סיומים של 13 מחזורי לימוד הדף היומי. הסיום האחרון היה ביום ז' בטבת ה'תש"ף. לימוד המחזור ה-14 החל כמובן כבר למוחרת.

היוזמה הפכה נפוצה בקרב עשרות אלפי יהודים, ובכל יום מתקיימים אלפי שיעורים יומיים על הדף היומי. עם השנים והתקדמות הטכנולוגיה ברוך השם, הוקמו ארגונים במטרה להפיץ את לימוד הדף היומי, בהם מאורות הדף היומי המפעיל מגידי שיעור לדף היומי; מערכות טלפוניות כמו קול הדף, המפיצות שיעורים מוקלטים, וכן האתר פורטל הדף היומי המרכז תוכני עזר למבקשים ללמוד.

הרב מאיר שפירא מלובלין זצ"ל

הרב הראל שפירא

אף היא לעלייה במספרים. בשורה התחתונה כמות הלומדים גדלה מאוד בעשור האחרון."

הרב שפירא נזכר בריאיון שערך עמו נבו כץ, עורך 'גילוי דעת' בעבר. "זה היה בסבב הקודם, לפני עשר שנים. שאלתי אותו למה צריך לדבר על הרף היומי. ונבו אמר לי - 'מה אכפת לך? בוא נעשה משהו קצר'. שנתיים לאחר מכן פגשתי שניים שאמרו לי שבזכות הריאיון בגילוי דעת הם לומדים דף יומי, אך ורק בזכות זה. לכן אני אומר, הכוח של התקשורת והאינטרנט מדביק אנשים."

יש עצה חשובה למי שרוצה להתחיל ללמוד?

"ברור שהדבר הכי חשוב הוא יכולת ההתמדה. אפילו משנה יומית, לימוד של דקה - צריך להתמיד בזה. מי שלא יודע איך לגשת ללימוד היום יש הכול מהכול. מחמש דקות ועד לשעה של שיעור, היום יש מענה להכול. שם המשחק הוא ההתמדה, במיוחד בדף יומי שאם אתה מפספס כמה ימים אתה צובר פיגורים."

מעבר להתמדה שמעל הכול, גם ללימוד בחבורה יש חשיבות: "האווירה הציבורית-חברתית מושכת אנשים. זה הכוח העצום של הקהילה. אני חושב ששיעור זה הכי טוב, שיעור של קבוצה שבה מתגבשים וגם אם מישהו פספס הוא חלק מהקבוצה."

ה'תשע"ב, הושק היישומון (אפליקציה) של פורטל הרף היומי למכשירי אייפון, וכעבור שנה נוספת הושקה אפליקציה גם למכשירי אנדרואיד. נכון לפברואר 2022, כ-180,000 איש הורידו את היישומון למכשירים שלהם. לאחרונה מספר ההורדות לאנדרואיד חצה את ה-100,000 הורדות, וכן השיג דירוג מקסימלי של חמישה כוכבים. ממשק האפליקציה קיים בשמונה שפות - עברית, יידיש, אנגלית, צרפתית, רוסית, ספרדית, פורטוגזית, גרמנית.

הכוח של התקשורת והאינטרנט מאוד מדביק אנשים

לרב מאיר שפירא מלובלין לא היו צאצאים. הרב הראל שפירא שהקים את פורטל הרף היומי הוא קרוב משפחה רחוק של מחולל הרף היומי, הרב מאיר. בשיחה עם גילוי דעת מספר הרב הראל כי כבר בצעירותו נכנס לעולם הרף היומי. "היה לי סבא שהיה בקיא מאוד בש"ס, הרב שלמה מן ההר זצ"ל, רבה של שכונת בית גן. הוא היה גומר את הש"ס בכל שנה. סבא הכניס לי את זה לראש כבר מגיל צעיר. בשלב מתקדם יותר בחיים, לאחר תום לימודי בישיבת ההסדר, כשחיפשתי לקבוע עיתים ללימוד ולמרות שהמסכת ללמד בכל מיני מסגרות - זה היה משהו שנכנסתי אליו, לפני כעשרים שנה."

מתי החלטת להפוך את הרף היומי לחלק משמעותי מהחיים?

"מכיוון שלימדתי בישיבה הכתני דפים וכל מיני חומרי לימוד. בשלב מסוים משהו הציע לי להקים אתר ולהעלות בו את החומרים שלי. כך זה התחיל. העליתי וראיתי שיש לאינטרנט תפוצה מדהימה וכוח אדיר, אז למה שאעשה את זה רק בשבילי? כך זה התגלגל ותפח לממדים שלא צפיתי אותם."

מה הרים את המיזם?

"התפתחות האינטרנט סייעה לפרסום ולתהודה, לזמינות. בסבב הנוכחי של הרף היומי יש עלייה גבוהה מאוד של לומדים. גם בסבב הקודם הרגשתי עלייה במספרים. אני רואה את זה בסטטיסטיקות, בכניסות לאתר או לפי מספר הורדות לאפליקציה. הקורונה תרמה

צילום: Krzysztof Schabowicz, ויקיפדיה 2.5-SA-BY-CC

ישיבת חכמי לובלין

לפני 100 שנה רק גדולי ישראל למדו

הרב צבי קוסטינר, ראש ישיבת מדרבה כערן שבמצפה רמון, מסביר לנו איך הכל התחיל, ולמה בעצם מה שעשה הרב מאיר שפירא הוא לא פחות ממהפכה. "כמעט כל יהודי לומד היום, עד הרב שפירא לא למדו כמעט כלום. לא ידעו כלום. היום אנשים שלא למדו כלום יודעים גמרא, ש"ס. לומדים כל יום באופן קבוע, לא היה דבר כזה. לפני 100-150 שנה, כמעט ורק גדולי ישראל למדו. לפני כן המון העם היה לומד עין יעקב ואגרות, מקסימום משניות או חומש בין מנחה למעריב. הרב שפירא הביא לכך שהמון יהודים, גם לא בישיבות, לומדים תורה, גמרא והלכה".

היוזמה התחילה מאפס?

"אכן. לפני הרף היומי לא היה לימוד קבוע למעט שניים מקרא אחד תרגום שמופיע כחיוב בגמרא, גם היום עושים את זה יותר מבעבר. לימוד תורה שבעל פה - משנה וגמרא, היה נחלתם של רבנים ויחידי יחידים של בעלי בתים. היום זה המוני".

הרב קוסטינר אומר שיש הבדל בין לימוד דף יומי של תלמידי חכמים לבין בעלי בתים. "עד לפני כמה עשורים מי שלא למד גמרא בישיבה, גם אם היה מוכשר מאוד, היה לו מאוד קשה ללמוד גמרא. הרי גם רש"י הוא קשה. היום יש שוטנשטיין, שטיינזלץ, מתיבתא ועוד כל מיני מפרשים, וגם בטלפון יש שיעורים. עד לפני 30 שנה רק רבנים היו מעבירים את הרף היומי".

"גדולי תורה לומדים גם עם תוספות, והמון העם בדרך כלל רק עם רש"י, זה מצוין. מספרים על הרב משה פיינשטיין זצ"ל שהיה לומד דף יומי ובשבת היה משלים שבעה דפים עם תוספות. הרב שלמה גורן זצ"ל היה לומד שבעה דפים כל יום עם תוספות. יש כאלה שלומדים את הרף היומי בעיון".

יש תועלת בריצה על הש"ס?

"אני מכיר הרבה אנשים שממש התחילו מאפס, לא ידעו גמרא בכלל והיום יודעים גמרות. מי שלומד שנים רבות ובאופן קבוע - זה נכנס. מעבר לכך, מה

האלטרנטיבה? לא ללמוד בכלל? מה שקורה אצל הרבה אנשים זה מתחיל ברף יומי ואז נכנס לשיעור נוסף ועוד אחד. בהתחלה קוראים רק את הגמרא ואז מוסיפים את ההרחבות שעל השוטנשטיין. הכרתי יהודי בקיבוץ חפץ חיים שלמד דף יומי כל החיים שלו, בסבב האחרון הוא למד עם תוספות".

הרב קוסטינר אומר כי הרף היומי הוא חובה של ממש עבור לכל יהודי. "זה לא רק עוד ידע. התורה משנה את החיים, את המשפחה. הייתי בבתי חולים, אנשים לומדים דף יומי. בצבא, במציאות הכי קשה, לומדים דף יומי. מפקדים גדולים יש להם דקה פנויה - לומדים דף יומי. גם בנופש פוגשים יהודים שלומדים דף יומי. זה מאחד את כל עם ישראל. תצטרפו לדף היומי".

המרדף היומי של נעם רז הי"ד

לפני כארבעה חודשים נהרג בפעילות מבצעית סמוך לגנין לוחם הימ"מ נעם רז הי"ד. נעם היה ממקימי היישוב קידה בבנימין והחזיר אחריו אישה ושישה ילדים. השבוע פורסם כי הוא יקבל צל"ש על הפעולה שאותה ביצע חודש וחצי לפני נפילתו. נעם הקפיד על לימוד הרף היומי, 'המרדף היומי' הוא כינה אותו.

הרב צבי קוסטינר

"נעם מאד השתדל", מספרת לגילוי דעת, אלמנתו אפרת, "אבל היום-יום שלו לא איפשר לו לשבת בנחת עם חברותא, בטח לא קבועה. חברותא קבועה היתה לו רק בשבת וגם ממנה לעיתים נעדר כי הוקפץ ליחידה".

ובכל זאת, נעם לא ויתר. "עם עצמו הוא למד את הרף היומי ממש במסירות, כשלא היה לו זמן באמצע השבוע הוא השתדל להשלים את כל הדפים שהחסיר בשבת. מה שהיה מדהים אצלו שלמרות שהוא למד לבד הוא למד ממש בעיון, לעומק".

"לפני חודשיים וחצי פרסם ידידיה מאיר בטורו השבועי כמה מילים על נעם ז"ל שלא זכה לסיים את מסכת יבמות. כטריגר לאנשים שהתייאשו מהמסכת הקשה ללימוד ולא סיימו אותה, סיפר על נעם ב'מרדף היומי' (כך כינה נעם את הרף היומי), לומר שאם נעם הצליח ללמוד את הרף היומי במסירות אז קל וחומר אדם פחות עסוק. בתקווה שיהיה כהשראה ויעזור אפילו לעוד שני אנשים ללמוד יותר גמרא בחיים... דיינו". אלו הדברים ששלחה אפרת לידידיה:

"כמה מילים לסיים מסכת יבמות ולא לה שהתקשו לסיים אותה. נעם תמיד למד תורה. כילד, בבית הספר, בחברותא עם סבא, בישיבה התיכונית והגבוהה. אבל אז הגיע שירות צפוף בצבא, בלבנון וביחידה. הוא עבר לשיעורים אצל רבנים בלילות ובימי שישי. וכשהלו"ז נהיה עמוס יותר וכבר הגיעו הילדים, הטיטולים, הקניות, הכלים, ובמקביל התרבו הפעילויות ביחידה והלילות הלבנים, נעם מצא פתרון גאוני: הרף היומי. או כמו שהוא קרא לזה: המרדף היומי..."

נעם רז הי"ד

הוא השתדל תמיד לאחוז איפה שכולם. ביחידה וגם ביישוב שלנו קידה התרגלו לראותו רכון על הגמרא. נשאר בסיום התפילה ולפעמים מגיע לפניה. בבית, בפינה הקבועה, בתוך הרעש וההמולה, צולל פנימה, מרוכז כל כולו בגמרא. וכשהיה לו"ז צפוף יותר של אימונים או פעילויות ועבר עליו יום בלי הרף היומי, נעם השתדל להשלים בשבתות את כל הדפים שהחסיר. קם לוחציק, ומנצל את הזמן עד לקידוש המשפחתי ללימוד.

פלא. בלי שיעור קבוע, בלי חברותא (בגלל הלו"ז ביחידה שמשנתה תדיר), נעם רק מחפש את פרק הזמן הפנוי היומי. איפה הוא יכול במרוץ היומי להכניס את הרף, להתרכז, להתעמק, לדרת לשורש הסוגיה, לגעת במה שרוצה לומר לנו הגמרא, לנשום נשמה. כך, במסירות נפש. מסירות נפש עוד בחייו. (המרדף היומי היה לתענוג יומי. תענוג של ניצחון הרוח על החומר, של לגעת בנצח - ולנצח.

בחודשים האחרונים נעם הי"ד למד את מסכת יבמות, אף על פי שהיא לא פשוטה. כמה שיכול, לא ויתר. למד, ולא זכה לסיים. אבל אנחנו כן יכולים. יכולים להמשיך אותו, יכולים להמשיך את אורו, את מנגינת הלימוד, את מנגינת חייו. ויהיה הלימוד לעילוי נשמתו של נעם רב בן ישעיהו". ■